

Nacionalinių UNESCO komisijų chartija

Patvirtinta Generalinės konferencijos 20-oje sesijoje¹.

Preambulė

Kadangi Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos tikslas, kaip nustatyta jos Konstitucijoje, prisidėti prie taikos ir saugumo palaikymo stiprinant bendradarbiavimą per švietimą, mokslą ir kultūrą, kad būtų užtikrinta visuotinė pagarba teisingumui, įstatymo viršenybei, žmogaus teisėms bei pagrindinėms laisvėms, kurias visoms tautoms, neatsižvelgiant į rasinius, lyties, kalbos ar religijos skirtumus, įtvirtina Jungtinių Tautų Chartija;

kadangi Organizacijai siekiant šio tikslo labai svarbu, kad kiekvienoje valstybėje narėje tai aktyviai remtų intelektualinės ir mokslo bendruomenės bei gyventojai;

atsižvelgdama į Konstitucijos VII straipsnyje nustatytą sistemą, kuria šiam tikslui numatoma, kad „kiekviena valstybė narė, atsižvelgdama į savo konkrečias sąlygas, pati apsisprendžia, kaip įtraukti į bendradarbiavimą su Organizacija nacionalines institucijas, dirbančias švietimo, mokslo ir kultūros srityse, tačiau pageidautina, kad tam būtų sudaryta Nacionalinė komisija, atstovaujama vyriausybės ir minėtų institucijų“;

kadangi pagal Konstitucijos VII straipsnį įsteigtos nacionalinės komisijos veiksmingai padeda geriau supažindinti su UNESCO tikslais, plečia jos įtaką ir skatina jos programos įgyvendinimą, į šią veiklą įtraukdamos atitinkamų šalių intelektines ir mokslo bendruomenes;

kadangi Generalinė konferencija daugelį kartų, o ypač per 19-ą sesiją, pabrėžė, kad reikia suvienyti valstybes nares per nacionalines komisijas glaudžiau rengti, įgyvendinti ir vertinti Organizacijos programas, ir rekomendavo stiprinti nacionalines komisijas kaip patariamąsias, ryšių palaikymo, informacijos ir vykdomąsias institucijas, taip pat stiprinti nacionalinių komisijų bendradarbiavimą subregioniniu, regioniniu ir tarpregioniniu lygmenimis,

Generalinė konferencija, 1978 metų lapkričio dvidešimt septintą dieną Paryžiuje susirinkusi į 20-ą sesiją, tvirtina šią Nacionalinių UNESCO komisijų chartiją.

I straipsnis Tikslai ir funkcijos

1. Nacionalinių komisijų funkcija yra į UNESCO veiklą įtraukti įvairius ministerijų departamentus, įstaigas, institucijas, organizacijas ir asmenis, dirbančius siekiant pažangos švietimo, mokslo, kultūros ir informacijos srityse, kad kiekviena valstybė narė galėtų:

a) prisidėti prie taikos ir saugumo palaikymo bei bendros žmonijos gerovės, dalyvaudama UNESCO veikloje, kuria siekiama skatinti abipusį pažinimą ir tautų supratimą, suteikti naują impulsą populiariam švietimui ir kultūros sklaidai bei išsaugoti, plėsti ir skleisti žinias;

b) vaidinti vis svarbesnį vaidmenį UNESCO darbe, ypač rengiant ir įgyvendinant jos programas.

¹ Žr. 20 C/Rezoliucijos, p. 116–119.

2. Siekdamos šio tikslo, nacionalinės komisijos:

a) bendradarbiauja su savo vyriausybėmis, taip pat su tarnybomis, organizacijomis, institucijomis ir asmenimis, su kuriais susiję UNESCO kompetencijai priklausantys klausimai;

b) skatina nacionalinių, vyriausybinių ir nevyriausybinių institucijų bei įvairių asmenų dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant UNESCO programas, taip siekdamą užtikrinti Organizacijai visą intelektinę, mokslinę, meninę ar administracinę pagalbą, kurios jai gali prireikti;

c) skleidžia informaciją apie UNESCO tikslus, programą ir veiklas bei stengiasi paskatinti visuomenę tuo domėtis.

3. Be to, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės reikalavimus ir nustatytą tvarką, nacionalinės komisijos gali:

a) dalyvauti planuojant ir vykdant UNESCO (*vert past. – organizacijai*) pavestas užduotis, kurios vykdomos padedant Jungtinių Tautų vystymo programai (JTVP) (*United Nations Development Programme (UNDP)*), Jungtinių Tautų aplinkos programai (JTAP) (*United Nations Environment Programme (UNEP)*), Jungtinių Tautų gyventojų fondui (JTGF) (*United Nations Population Fund (UNFPA)*) ir kitoms tarptautinėms programoms;

b) dalyvauti ieškant kandidatų UNESCO eiti pareigas, finansuojamas pagal įprastą programą arba iš nebiudžetinių šaltinių, ir į UNESCO stipendininkų vietą;

c) su kitomis nacionalinėmis komisijomis dalyvauti atliekant jungtinius tyrimus, susijusius su UNESCO svarbiais klausimais;

d) savo iniciatyva imtis kitų veiksmų, susijusių su bendraisiais UNESCO tikslais.

4. Nacionalinės komisijos bendradarbiauja tarpusavyje ir su UNESCO regioniniais biurais bei centrais, skatindamos regioninį, subregioninį ir dvišalį bendradarbiavimą švietimo, mokslo, kultūros ir informacijos srityse, visų pirma kartu formuodamos ir įgyvendindamos programas. Šis bendradarbiavimas gali būti susijęs su projektų rengimu, įgyvendinimu ir vertinimu ir gali būti įvairių formų: bendri tyrimai, seminarai, susitikimai ir konferencijos, taip pat keitimasis informacija, medžiaga ir vizitais.

II straipsnis

Nacionalinių komisijų vaidmuo jų santykiuose su valstybėmis narėmis

1. Kiekviena valstybė narė apibrėžia savo nacionalinės komisijos įsipareigojimus. Apskritai nacionalinės komisijos:

a) skatina glaudžius ryšius tarp valstybinių įstaigų ir tarnybų, profesinių ir kitų asociacijų, universitetų ir kitų mokslinių tyrimų ir švietimo centrų bei kitų institucijų, susijusių su švietimo, mokslo, kultūros ir informacijos sritimis;

b) bendradarbiauja su savo vyriausybių atstovybėmis vykstant Generalinei konferencijai ir kituose tarpvyriausybiniuose susitikimuose, kuriuos šaukia UNESCO, *inter alia*, rengdamos savo vyriausybių indėlį į šių susitikimų darbą;

c) seka UNESCO programos plėtrą ir atkreipia atitinkamų įstaigų dėmesį į potencialią tarptautinio bendradarbiavimo naudą;

d) prisideda prie nacionalinių veiklų, susijusių su UNESCO programa ir jos vertinimu;

e) suteikia galimybę skleisti iš kitų šalių gautą informaciją temomis, kuriomis šalis suinteresuota savo švietimo, mokslo, kultūros ir informacijos srityse;

f) skatina tarpdalykinį dialogą ir institucijų, susijusių su švietimu, mokslu, kultūra ir informacija, bendradarbiavimą nacionaliniu lygmeniu, kad padėtų intelektualiams ištekliams nustatyti tam tikrus vystymosi prioritetus.

2. Atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės nustatytą tvarką, taip pat gali būti tikimasi, kad nacionalinės komisijos, *inter alia*:

a) atskirai ar bendradarbiaudamos su kitomis institucijomis prisiims atsakomybę už UNESCO projektų vykdymą šalyje ir nacionalinį dalyvavimą subregioninėje, regioninėje ar tarptautinėje UNESCO veikloje;

b) informuos nacionalines įstaigas ir institucijas apie Generalinės konferencijos ar kitų susirinkimų priimtas išvadas ir rekomendacijas, taip pat tas, kurios įtrauktos į tyrimus ir ataskaitas; atsižvelgdamos į nacionalinius poreikius ir prioritetus, skatins diskusijas; ir numatys tokias veiklas, kurių gali prireikti.

III straipsnis

Pagalba, kurią nacionalinės komisijos teikia UNESCO

1. Kiekvienoje valstybėje narėje nacionalinė komisija užtikrina nuolatinį UNESCO atstovavimą savo šalyje ir prisideda prie Organizacijos pastangų skatinti tarptautinį bendradarbiavimą intelektualinės veiklos srityje.

2. Nacionalinės komisijos yra svarbus UNESCO informacijos šaltinis apie nacionalinius reikalavimus ir prioritetus, susijusius su švietimu, mokslu, kultūra ir informacija, taip sudarant sąlygas Organizacijai rengiant programas labiau atsižvelgti į valstybių narių reikalavimus. Jos, pateikdamos savo nuomonę per apklausas ar tyrimus ir atsakydamos į klausimynus, taip pat prisideda nustatant Organizacijos standartus ir orientuojant bei įgyvendinant jos programą.

3. Nacionalinės komisijos platina informaciją:

a) žiniasklaidai ir plačiajai visuomenei apie UNESCO tikslus, programas ir veiklą;

b) asmenims ir institucijoms, susijusioms su bet kuriuo UNESCO darbo aspektu.

4. Nacionalinės komisijos turi turėti galimybę veiksmingai prisidėti prie UNESCO programos įgyvendinimo:

a) savo vardu telkdamos šalies specializuotų bendruomenių pagalbą ir paramą;

b) prisiimdamos atsakomybę už tam tikras UNESCO programos veiklas.

IV straipsnis

Valstybių narių įsipareigojimai nacionalinėms komisijoms

1. Vadovaujantis Konstitucijos VII straipsniu, kiekviena valstybė narė privalo suteikti savo nacionalinei komisijai statusą, struktūrą ir aprūpinti ištekliais, būtiniais veiksmingai vykdyti jos įsipareigojimus UNESCO ir valstybei narei.

2. Kiekvieną nacionalinę komisiją paprastai sudaro ministerijų departamentų, tarnybų ir kitų įstaigų, suinteresuotų švietimo, mokslo, kultūros ir informacijos klausimais, atstovai, taip pat asmenys, atstovaujantys specializuotoms bendruomenėms. Jos nariai turėtų

būti pakankamai patyrę ir kompetentingi užtikrinti ministerijų, tarnybų, nacionalinių institucijų ir asmenų, galinčių prisidėti prie UNESCO darbo, palaikymą ir bendradarbiavimą.

3. Nacionalinėse komisijose prireikus gali būti vykdomieji ir nuolatiniai komitetai, koordinavimo organai, pakomisės ir bet koks kitas atitinkamas pagalbinis organizacinis darinys.

4. Veiksmingai nacionalinių komisijų veiklai reikia:

a) teisinio statuso, atitinkančio UNESCO Konstitucijos VII straipsnį ir šios Chartijos nuostatas ir su aiškiai apibrėžtomis nacionalinės komisijos pareigomis, naryste, veikimo sąlygomis bei ištekliais, kuriais ji gali naudotis;

b) nuolatinio sekretoriato su:

i) aukšto lygio darbuotojais, kurių statusas turėtų būti aiškiai apibrėžtas, o ypač jo generalinio sekretoriaus, kuris turėtų būti paskirtas pakankamai ilgam laikotarpiui, kad būtų užtikrintas būtinas patirties tęstinumas;

ii) pakankamai įgaliojimų ir finansinių išteklių, kad galėtų veiksmingai vykdyti šioje Chartijoje nurodytas funkcijas ir aktyviau dalyvauti Organizacijos veikloje.

5. Svarbu, kad kiekvienos valstybės narės nuolatinė atstovybė prie UNESCO ir jos nacionalinė komisija glaudžiai bendradarbiautų.

V straipsnis

UNESCO įsipareigojimai nacionalinėms komisijoms

1. UNESCO generalinis direktorius privalo imtis priemonių, kurios, jo manymu, yra tinkamiausios, siekiant įtraukti nacionalines komisijas rengiant, įgyvendinant ir vertinant Organizacijos programą ir veiklą, ir užtikrinti, kad būtų sukurtas glaudus ryšys tarp jos įvairių regioninių tarnybų, centrų ir biurų bei nacionalinių komisijų.

2. Organizacija skatina nacionalinių komisijų plėtrą ir visomis savo išgalėmis jų funkcijoms atlikti sudaro sąlygas:

a) konsultuodama ir teikdama konsultantų ar Sekretoriato narių pagalbą, kad padėtų valstybėms narėms jų prašymu įsteigti arba reorganizuoti nacionalinę komisiją;

b) rengdama mokymus naujiems generaliniams sekretoriams ir kitiems nacionalinių komisijų tarnautojams;

c) teikdama materialinę pagalbą;

d) informuodama apie visus UNESCO pareigūnų ir konsultantų misijų vizitus ir bet kokią kitą UNESCO veiklą, planuojamą jų šalyje;

e) teikdama dokumentus ir informacinę medžiagą;

f) padėdama nacionalinėms komisijoms UNESCO leidinius ir dokumentus versti į nacionalines kalbas, juos pritaikyti ir platinti, taip pat teikdama pagalbą rengiant jų leidinius.

3. UNESCO gali plėsti ir vystyti savo veiksmus per nacionalines komisijas:

a) prireikus sudarydama su jomis sutartis programos veikloms vykdyti;

b) teikdama finansinę paramą reguliariems subregioniniams ir regioniniams susitikimams, kuriuos rengia nacionalinės komisijos bendriems interesams aptarti, su programomis susijusiems pasiūlymams formuluoti ir konkrečių projektų bendram įgyvendinimui organizuoti;

c) patardama ir teikdama techninę pagalbą tokiems susitikimams, siūsdama dalyvauti UNESCO pareigūnus;

d) skatindama bendradarbiavimo santykių kūrimą, kad būtų galima imtis tolesnių veiksmų, atsižvelgiant į subregioniniuose ir regioniniuose susitikimuose priimtus sprendimus;

e) teikdama finansinę paramą ir techninę pagalbą nacionalinių komisijų ryšių priemonėms;

f) skatindama organizuoti generalinių sekretorių susitikimus, ypač susijusius su Generalinės konferencijos sesijomis.

4. UNESCO skatina ryšius tarp skirtingų regionų nacionalinių komisijų tęstine ir augančia parama, teikiama:

a) visų regionų generalinių sekretorių grupių susirinkimams, kuriuose keičiamasi su konkrečiomis problemomis susijusiomis idėjomis ir patirtimi;

b) tarpregioninėms kolektyvinėms nacionalinių komisijų generalinių sekretorių konsultacijoms;

c) vieno regiono nacionalinėms komisijoms, norinčioms siūsti stebėtoją į kitų regionų nacionalinių komisijų konferencijas;

d) bendriems projektams ir kitai bendradarbiavimo veiklai, kurią vykdo skirtingų regionų nacionalinės komisijos.
